

**ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА**  
**ФАКУЛТЕТ „ФИНАНСОВО-СЧЕТОВОДЕН“**  
**КАТЕДРА „ФИНАНСИ“**

---

Приета от ФС (протокол №11 от 25.04.2024 г.):

**УТВЪРЖДАВАМ:**

Приета от КС (протокол № 8 от 11.04.2024 г.):

**Декан:**

(доц. д-р Д. Георгиева)

**У Ч Е Б Н А   П Р О Г Р А М А**

**ПО ДИСЦИПЛИНАТА: „ОСИГУРИТЕЛНИ СИСТЕМИ И ФОНДОВЕ“**

**ЗА СПЕЦ: „Финанси“; ОКС „бакалавър“ – дистанционно обучение**

**КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 4**

**СЕМЕСТЪР: 7**

**ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 240 ч.; в т.ч. аудиторна 15 ч.**

**КРЕДИТИ: 8**

**РАБОТЕН ЕЗИК: български**

**РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН**

| <i><b>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</b></i>                         | <i><b>ОБЩО (часове)</b></i> |
|----------------------------------------------------------|-----------------------------|
| <b>АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ</b>                                 | <b>15</b>                   |
| В Т.Ч.:                                                  |                             |
| • ЛЕКЦИИ                                                 | <b>9</b>                    |
| • УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения) | <b>6</b>                    |
| <b>ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ</b>                            | <b>225</b>                  |

**Изготвили програмата:**

1. ....  
(доц. д-р Хр. Благойчева)

2. ....  
(доц. д-р Ст. Киров)

**Ръководител катедра: .....**  
**„Финанси“ (доц. д-р Ст. Киров)**

## **I. АНОТАЦИЯ**

Учебната дисциплина "Осигурителни системи и фондове" има за цел да формира базисни теоретически знания и практически умения във връзка с прилаганите форми на социалноосигурителната защита в България и тяхната обвързаност в рамките на ЕС.

Дисциплината формира знание и разбиране за:

- значението и въздействието на социалното осигуряване върху икономическия и социалния живот в страната;
- действащите към момента финансова организация и фондова практика на социалното осигуряване в България;
- мерките за координиране на социалноосигурителните системи в ЕС,
- приложението на цифровизацията в организацията, дейността и контрола върху процесите в осигурителната защита на индивидите и домакинствата.

Студентите ще могат да приложат придобитите знания и умения за:

- разбиране и обясняване на протичащите в страната осигурителни процеси;
- самостоятелно изграждане на отношение и оценка към тях;
- извършване на критичен анализ и синтезиране на идеи;
- прилагане на наученото в практиката - чрез изчисляване на размерите на осигурителните вноски и на получаваните обезщетения;
- дискутиране и прилагане на Европейското законодателство в изучаваната област.

Преподаваният материал предоставя възможност на студентите за разширяване на знанията и формиране на нови умения при изследване на публичното преразпределение на ресурсите и влиянието върху финансовите решения на бизнеса и доходите на домакинствата, както и банковото обслужване на паричните потоци.

Дисциплината има хибриден характер, тъй като засяга и теми, свързани с направленията „Социални дейности“, „Администрация и управление“ и „Здравни грижи“. Трите ключови компетентности, които се очаква да развият студентите, в процеса по изучаване на дисциплината, са цифрови, граждански и предприемачески.

## **II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ**

| №. по ред | НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ                                                          |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1         | <b>Тема първа. СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ КАТО ФОРМА ЗА ИЗДРЪЖКА НА НЕРАБОТОСПОСОБНИТЕ ЛИЦА</b> |
| 1.1.      | Осигуряването като обективна необходимост за задоволяване на обществени потребности;        |
| 1.2.      | Етапи на развитие на социалното осигуряване;                                                |
| 1.3.      | Държавата на благосъстоянието и солидарността в обществото.                                 |
| 2.        | <b>Тема втора. ХАРАКТЕР И СЪДЪРЖАНИЕ НА СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ</b>                          |
| 2.1.      | Предмет и принципи на социалното осигуряване;                                               |
| 2.2.      | Допълващи понятия;                                                                          |
| 2.3.      | Модели на социалното осигуряване.                                                           |

|       |                                                                                                                             |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3.    | <b>Тема трета. ОРГАНИЗАЦИОННИ АСПЕКТИ НА ОСИГУРИТЕЛНИТЕ СИСТЕМИ</b>                                                         |
| 3.1.  | Системен характер на социалното осигуряване;                                                                                |
| 3.2.  | Осигурители и осигурени лица;                                                                                               |
| 3.3.  | Осигурителни институции.                                                                                                    |
| 4.    | <b>Тема четвърта. РИСКЪТ В СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ – ПРОЯВЛЕНИЕ И ЗАЩИТА</b>                                                 |
| 4.1.  | Рисковете в осигурителната съвкупност – обща характеристика, класификация и стратегии за управление;                        |
| 4.2.  | Компенсиране на последствията от осигурителните рискове;                                                                    |
| 4.3.  | Режими за защита на доходите.                                                                                               |
| 5.    | <b>Тема пета. ФИНАНСИРАНЕ НА ОСИГУРИТЕЛНИТЕ СИСТЕМИ. ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ</b>                                               |
| 5.1.  | Финансирането като елемент на преразпределителните отношения в социалното осигуряване – необходим размер и източници;       |
| 5.2.  | Системи за финансиране;                                                                                                     |
| 5.3.  | Фондовете в осигурителните системи.                                                                                         |
| 6.    | <b>Тема шеста. СИСТЕМИ И ФОНДОВЕ ЗА ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ</b>                                                               |
| 6.1.  | Трипартиитност на пенсионната система;                                                                                      |
| 6.2.  | Основно задължително пенсионно осигуряване;                                                                                 |
| 6.3.  | Допълнително задължително пенсионно осигуряване;                                                                            |
| 6.4.  | Допълнително доброволно пенсионно осигуряване.                                                                              |
| 7.    | <b>Тема седма. ОСИГУРИТЕЛНИ СИСТЕМИ И ФОНДОВЕ ЗА ЗАЩИТА ПРИ ВРЕМЕННА НЕРАБОТОСПОСОБНОСТ</b>                                 |
| 7.1.  | Характерни особености на временната нетрудоспособност;                                                                      |
| 7.2.  | Осигуряване за общо заболяване и майчинство;                                                                                |
| 7.3.  | Осигуряване за трудова злополука и професионално заболяване.                                                                |
| 8.    | <b>Тема осма. СИСТЕМИ И ФОНДОВЕ ЗА ЗАЩИТА СРЕЩУ ИКОНОМИЧЕСКИ РИСКОВЕ</b>                                                    |
| 8.1.  | Задължителното осигуряване срещу риска безработица;                                                                         |
| 8.2.  | Фондовете в системата за доброволно осигуряване срещу безработица;                                                          |
| 8.3.  | Осигуряване във фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“.                                                   |
| 9.    | <b>Тема девета. ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ</b>                                                                                     |
| 9.1.  | Основни характеристики на здравноосигурителната система;                                                                    |
| 9.2.  | Задължително здравно осигуряване;                                                                                           |
| 9.3.  | Доброволно здравно осигуряване.                                                                                             |
| 10.   | <b>Тема десета. ОСИГУРЯВАНЕ ПО ТРУДОВИ ДОГОВОРИ</b>                                                                         |
| 10.1. | Определяне на осигурителен доход и осигуряване за различните рискове в зависимост от отработеното време и категориите труд; |
| 10.2. | Обезщетения за временна неработоспособност, изплащани по трудови договори;                                                  |
| 10.3. | Изчисляване на осигуровки и обезщетения при два трудови договора.                                                           |
| 11.   | <b>Тема единадесета. ОСИГУРЯВАНЕ ПО ГРАЖДАНСКИ ДОГОВОРИ</b>                                                                 |
| 11.1. | Особености на осигуряването при граждански договори. Приспадане на нормативно признати разходи;                             |
| 11.2. | Изчисляване на осигуровки върху възнаграждение по граждански договор;                                                       |
| 11.3. | Изчисляване на парични обезщетения за временна неработоспособност.                                                          |
| 12.   | <b>Тема дванадесета. СОЦИАЛНО САМООСИГУРЯВАНЕ</b>                                                                           |
| 12.1. | Осигуряване на съдружник, работещ по трудов договор с дружеството;                                                          |

|       |                                                                                                                                                                            |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 12.2. | Самоосигуряване за пенсия и здравна самоосигуровка на съдружници, еднолични търговци и лица, упражняващи свободни професии. Довнасяне на осигуровки на база годишен доход; |
| 12.3. | Самоосигуряване за временна неработоспособност и майчинство. Изчисляване на обезщетенията.                                                                                 |
| 13.   | <b>Тема тринадесета. ФИНАНСОВО ПЛАНИРАНЕ В СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ</b>                                                                                                      |
| 13.1. | Социално бюджетиране;                                                                                                                                                      |
| 13.2. | Управление на административните разходи;                                                                                                                                   |
| 13.3. | Бюджет на осигурителната институция.                                                                                                                                       |
| 14.   | <b>Тема четиринадесета. КОНТРОЛЪТ В ОСИГУРИТЕЛНАТА СИСТЕМА</b>                                                                                                             |
| 14.1. | Основни моменти на контрола в осигуряването;                                                                                                                               |
| 14.2. | Контрол за спазване на законодателството в задължителното осигуряване;                                                                                                     |
| 14.3. | Вътрешен финансов контрол;                                                                                                                                                 |
| 14.4. | Държавно регулиране и надзор в допълнителното социално осигуряване.                                                                                                        |
| 15.   | <b>Тема петнадесета. КООРДИНИРАНЕ НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ СИСТЕМИ В ЕВРОПЕЙСКАТА ОБЩНОСТ</b>                                                                             |
| 15.1. | Координация на социалното осигуряване в обединена Европа;                                                                                                                  |
| 15.2. | Социалноосигурителни обезщетения;                                                                                                                                          |
| 15.3. | Удостоверяване и признаване на осигурителен стаж на основание международни договори.                                                                                       |

### **III. МЕТОДИ НА ПОДГОТОВКА И ПРОВЕЖДАНЕ НА ОБУЧЕНИЕ<sup>1</sup>**

*При подготовката и провеждането на обучението по дисциплината се използват следните учебни ресурси: електронен учебник и електронно учебно помагало, мултимедийни презентации (разработени на PowerPoint и PREZI), видеа и модул URL (за предоставяне на линк към ресурсите на сайтовете на НОИ, НЗОК, Министерство на финансите и т.н.). Използват се както електронни тестове, така и електронни задания.*

*Прилаганите учебни дейности са: създаване и използване на виртуални зали (за лекции, упражнения и консултации със студентите), бази от данни (за достъп на студентите до информация), споделени електронни таблици, форум и чат (за провеждане на разговори със студентите в реално време).*

---

<sup>1</sup> Методите за подготовка и провеждане на обучение се представят в съответствие с утвърдената Инструкция за разработване на учебна програма за дисциплина в дистанционна форма на обучение на Икономически университет – Варна.

#### **IV. ФОРМИ НА КОНТРОЛ**

| Но. по ред                               | ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА                      | Брой     | ИАЗ ч.     |
|------------------------------------------|----------------------------------------------|----------|------------|
| <b>1.</b>                                | <b>Семестриално оценяване</b>                |          |            |
| 1.1.                                     | Решаване на казуси                           | 1        | 60         |
| 1.2.                                     | Разработване на реферат по определен проблем | 1        | 75         |
| 1.3.                                     |                                              |          |            |
| <b>Общо за семестриалното оценяване:</b> |                                              | <b>2</b> | <b>135</b> |
| <b>2.</b>                                | <b>Сесийно оценяване</b>                     |          |            |
| 2.1.                                     | Изпит                                        | 1        | 90         |
| <b>Общо за сесийното оценяване:</b>      |                                              | <b>1</b> | <b>90</b>  |
| <b>Общо за всички форми на контрол:</b>  |                                              | <b>3</b> | <b>225</b> |

#### **V. ЛИТЕРАТУРА**

##### **ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:**

1. Електронен учебник „Осигурителни системи и фондове“, качен в платформата за дистанционно и дистанционно обучение на ИУ – Варна;
2. Електронни учебни материали за упражненията по дисциплината „Осигурителни системи и фондове“, качени в платформата за електронно и дистанционно обучение на ИУ – Варна.
3. Закон за бюджета на Държавното обществено осигуряване (за съответната година)
4. Закон за здравното осигуряване
5. Кодекс за социално осигуряване

##### **ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:**

1. Благойчева, Х. (2021). Социалното осигуряване в цифровата икономика – предизвикателства и възможности. ИНВЕСТИЦИИ В БЪДЕЩЕТО - 2021 (COVID-19 и развитието на икономиката) = Investments in the Future – 2021 (Economy Development in the Terms of COVID-19): Тринадесета научно-приложна конференция, 8 октомври 2021: Сборник доклади, Варна: НТС - Варна, 2021, 179-184.
2. Благойчева, Хр. Адаптиране на обезщетенията за безработица към икономическия цикъл// сп. "Народностопански архив", Свищов, книга 4, 2014, с. 17-30.
3. Данъчно-осигурителен процесуален кодекс
4. Христосков, Й., Социално осигуряване, УИ „Паисий Хилендарски“, 2022.
5. Закон за Държавния фонд за гарантиране устойчивостта на държавната пенсионна система
6. Закон за комисията за финансов надзор.
7. Blagoycheva, H. (2022). Equity in the Focus of the Public Pension System. *Izvestia Journal of the Union of Scientists - Varna. Economic Sciences Series*, 11(3), pp.33-43.
8. Diamond, P., P. Orszag, Saving Social Security: A Balanced Approach, The Brooking Institution, Washington, 2005.

Април 2024 г.